

Vannområde Haugaland

ÅRSRAPPORT FOR HAUGALAND VANNOMRÅDE 2022

Godkjent av Haugaland vannområdeutvalg 24.4.2023.

Alle bilder i årsrapporten er tatt av Sven-Kato Ege om annet ikke er oppgitt. Forsidebilde: Snøbygene velter innover Boknasundet.

Innhold

1 Om vannområdet	3
1.1 Geografi	3
1.2 Bakgrunn	3
1.3 Formål	4
1.4 Organisering av Haugaland vannområde	4
1.5 Regional plan for vannforvaltning i Rogaland	5
2 Møtevirksomhet og aktiviteter i gruppene	5
2.1 Møteaktivitet	5
2.2 Sammensetning	6
2.3 Vannområdeutvalget	7
2.4 Arbeidsgruppen	7
2.5 Temagruppe vann og avløp	7
2.6 Tilsynsgruppe spredt avløp	8
2.7 Styringsgruppa for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet	8
2.8 Styringsgruppene i sjørretprosjektene i Karmøy, Haugesund, Tysvær og Vindafjord	8
2.9 Sekretariat	9
2.10 Arbeidsoppgaver gjennomført av vannområdekoordinator	10
3 Viktig arbeid i vannområdet	10
3.1 Viktige saker i Haugalandet vannområdeutvalg	10
3.2 Viktige saker i Haugaland vannområdes arbeidsgruppe	10
3.3 Viktige saker i tilsynsgruppe spredt avløp	11
4 Tilskuddsordninger til vannmiljøtiltak	11
5 Prosjektregnskap	13
6 Resultater i 2022	13
6.1 Måloppnåelse i henhold til regional plan	13
6.2 Kartlegging og overvåking i 2022	13
6.3 Utvalgte prosjekter/tiltak planlagt og/eller gjennomført i Haugaland vannområde i 2022	15
7 Vurdering og konklusjon	21
7.1 Vannområdeutvalget	22
7.2 Arbeidsgruppen	22
7.3 Temagruppe vann og avløp	23
7.4 Tilsynsgruppe spredt avløp	23
7.5 Veien videre	23

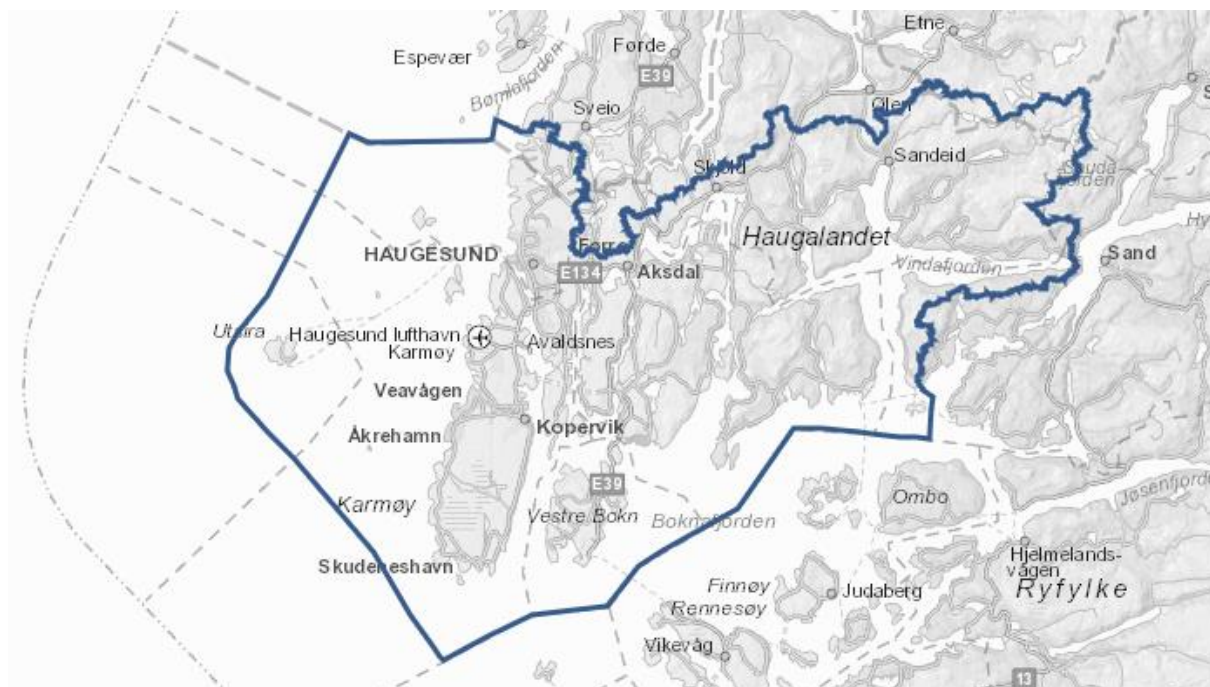
1 Om vannområdet

1.1 Geografi

Haugaland vannområde består av følgende kommuner; Haugesund, Karmøy, Bokn, Vindafjord, Tysvær og Utsira, samt noe av arealet til Suldal, Sveio og Etne. Totalarealet er 2619 km². De fleste vassdragene er små i størrelse, og mange av bekkefeltene renner direkte til sjø. Årsaken er de mange og store fjordsystemene som skjærer landområdene både i nord-sør retning og øst-vest retning.

1.2 Bakgrunn

Haugaland vannområde ble opprettet i 2010, som et resultat av Norges implementering av EUs vannrammedirektiv gjennom vår egen nasjonale forskrift i 2007. Forut for denne forskriftens ikrafttredelse hadde man på Haugalandet spesielt to aksjonsgrupper – Aksjon Skjoldafjord og Aksjon Vatsvassdraget - som jobbet for å bedre vannkvaliteten ved å bevisstgjøre om farene for overgjødning og vise til aktuelle tiltak.

Kart over Haugaland vannområde.

Generell informasjon

VANNREGION	Rogaland
VANNREGIONKOORDINATOR	Rogaland FK
AREAL	2619.4 km ²

Registrerte vannforekomster

VANNKATEGORI	ANTALL	SMVF	STØRRELSE
Kyst	43	0	1107 km ²
Grunnvann	3	0	6 km ²
Innsjø	66	0	34 km ²
Elv	188	1	1651 km ²
Totalt antall vannforekomster	300	1	

Nøkkeltall for Haugaland vannområde.

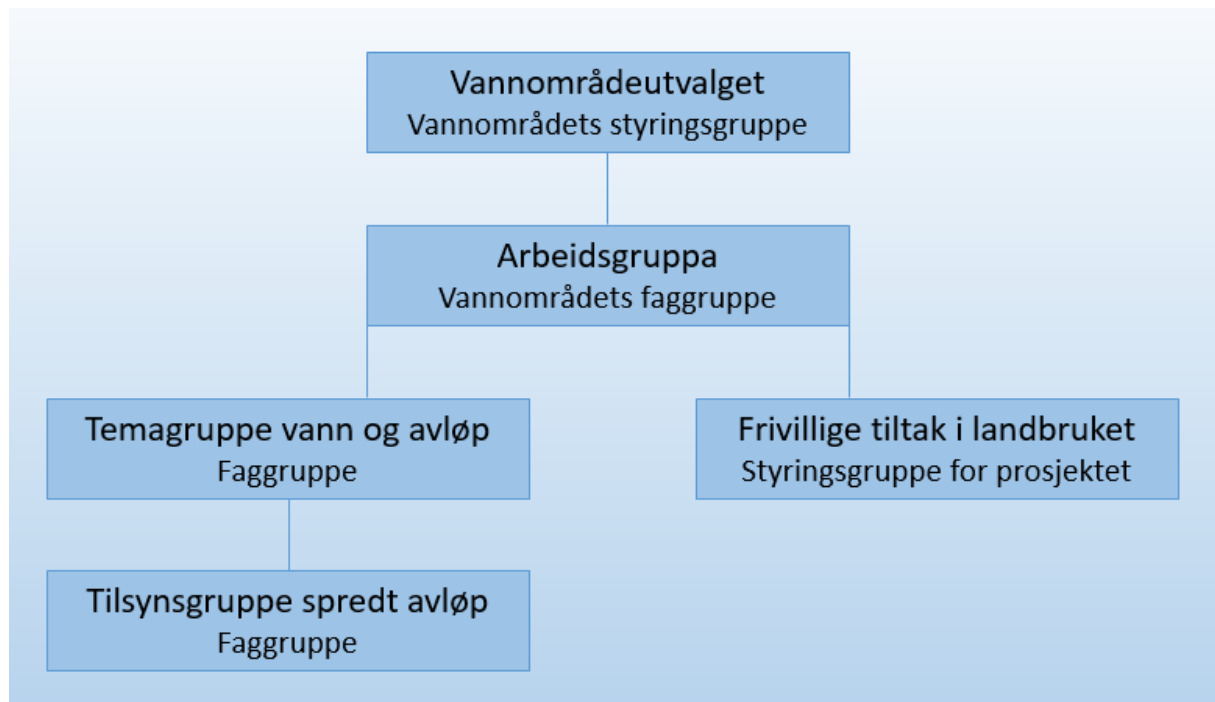
1.3 Formål

I tråd med vannforskriften er vannområdets overordnede målsetning å arbeide for å «...sikre helhetlig og bærekraftig bruk av vannforekomstene» (vannforskriftens §-1). Videre skal vannets tilstand beskyttes mot forringelse, og om nødvendig forbedres eller gjenopprettes slik at god økologisk og kjemisk tilstand oppnås. Dette krever aktiv samordning og målrettet prioritering av tiltak og virkemidler mellom alle berørte sektorer og myndigheter.

Vannforskriftens formål er å:

- Skaffe kunnskap
- Sette miljømål for vannforekomstene (vann, elver, bekker, brakkvann, fjordvann og kystvann)
- Lede frem til en regional plan (med tilhørende tiltaksprogram) som er sektorovergripende (forskriftskrav)
- Sikre helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene

1.4 Organisering av Haugaland vannområde

Organisasjonskart for Haugaland vannområde.

1.5 Regional plan for vannforvaltning i Rogaland

Revidert regionalplan for vannforvaltning for Rogaland vannregion ble i oktober 2022 godkjent av Klima- og miljødepartementet. Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland, med tilhørende tiltaks- og handlingsprogram gjelder for perioden 2022-2027.

Mer om departementets godkjenning og kommentarer til planene finnes på; [vannportalen](#).

I Vatsvassdraget har man over flere år jobbet systematisk for å hindre næringsavrenning til vann.

Vedtatte planer skal være retningsgivende for det videre arbeidet med å bedre vassdragenes miljøtilstand. Alle tiltak skal være iverksatte innen utgangen av 2018, mens målene i tiltaksplanene som hovedregel skal være nådd innen 2021. Arbeidet i Haugaland vannområde har vært fokusert rundt kunnskapsinnhenting, men med gradvis større vekt på tiltaksgjennomføring.

Vannforvaltningsarbeidet i Rogaland er i aktiv fase.

2 Møtevirksomhet og aktiviteter i gruppene

Vannområdet består av fem grupper; vannområdeutvalget, arbeidsgruppa, vann og avløpsgruppa, styringsgruppa for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet og tilsynsgruppa for spredt avløp. Ulike sektormyndigheter og representanter deltar i de forskjellige gruppene. Koordinator deltar i samtlige grupper. Det ble i 2022 gjennomført til sammen sju møter i vannområdets grupper.

2.1 Møteaktivitet

Vannområdets grupper og møtefrekvens.

Gruppe	Antall møter
Haugaland vannområdeutvalg (styringsgruppen)	1
Arbeidsgruppen	2
Vann og avløpsgruppen	0
Tilsynsgruppe for spredt avløp	2
«Frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet	3

Dagsordener, referater, vedlegg og mandater finnes på vannområdets egne nettsider; <http://www.vannportalen.no/haugalandet>

2.2 Sammensetning

Representanter i vannområdets respektive grupper i 2022.

Kommune/ organisasjon	Vannområdeutvalget	Arbeidsgruppe	VA-gruppa	Tilsynsgruppe spredt avløp	Styringsgruppe « frivillige tiltak i landbruket»
Vindafjord	Ole Johan Vierdal (leder)	Harald Olav Stuhaug/Signe Theilmann Jensen	Hildbjørg Fludal og Knut Førland	Knut Førland	Harald Olav Stuhaug (avtroppende leder) /Signe Theilmann Jensen
Haugesund	Tor Inge Eidesen	Lene Røkke Mathisen	Helene Nes og Anne Marthe Dagsland	Anne Marthe Dagsland	Lene Røkke Mathisen
Karmøy	Geir Sigurd Ådland	Peder Christiansen	Berit Thuestad, Elin Olsgård, Vidar Andersen og Wilhelm Trodahl Fjetland	Wilhelm Fjetland Trodahl og Vidar Andersen	Leif Kåre Solheim/ Britt Johnsen Pedersen
Tysvær	Henry Sørensen	Marlin Øvregård Løvås	Birgitte Kihle, Trygve Hebnes og Marlin Øvregård Løvås	Birgitte Kihle Marlin Øvregård Løvås og Trygve Hebnes	Adelheid Eikje (påtroppende leder)
Bokn	Osmund Våga	Geir Øvernes	Geir Øvernes	Geir Øvernes	*
Sveio	André Mundal Haukås		Åshild Irene Lie (leder)	Åshild Irene Lie og Gjertrud Svartveit Osmundsen	
Utsira	Marte Eide Klovning	Atle Grimsby	Arvid Helgesen	Arvid Helgesen	
Etne			Axel Otto Kruger	Axel Otto Kruger og Astrid Vestbø	
Haugaland vannområde		Ole Johan Vierdal			Ole Johan Vierdal
Rogaland fylkeskommune	Lin Veronica Jakobsen (politisk) og Anneli Vatshaug Jenssen	Anneli Vatshaug Jenssen			Anneli Vatshaug Jenssen
Statsforvalteren i Rogaland	Ørjan Simonsen (miljø)	Ørjan Simonsen (miljø) og Monica Dahlmo (landbruk)	Mariann Størksen (forurensing)**		Monica Dahlmo (landbruk)
«Frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet		Anders Eidhammer			
Mattilsynet	Andreas Sandvik				
Fiskeridirektoratet Sør	Kari Grundvig				
Kystverket	Lasse Tønnessen				
Norges vassdrags- og energidirektorat	Eilif Magnus Brodtkorb				
Rogaland Bondelag					Jakob Eskeland
Rogaland Bonde- og Småbrukarlag					Stig Helgesen
Norsk Landbruksrådgivning Rogaland					Bjørn Karin Dysjaland
Haugaland Interkommunale Miljøverk (HIM)				Kristin Brekke Hovland***	

* Karmøy kommune representerer Bokn kommune i styringsgruppen for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet. ** Statsforvalteren deltar på to møter i året i vann og avløpsgruppen. *** Haugaland Interkommunale Miljøverk (HIM) deltar ved behov

2.3 Vannområdeutvalget

Vannområdeutvalget er styringsgruppa for vannområdet. Utvalget har det overordnede ansvaret for å lede og koordinere arbeidet. Gjennom politiske avklaringer og fastsettelse av de årlige rammene for aktiviteten i vannområdet, sørger man for å forankre vannområdets arbeid politisk. Utvalget hadde sitt første møte sen vinteren 2017.

Sammensetningen av utvalget

Haugaland vannområdeutvalg består av én politisk oppnevnt politiker fra hver kommune, én fylkespolitikere, én representant fra Statsforvalteren (miljø) og Rogaland fylkeskommune (vannregionmyndigheten). Mattilsynet, Fiskeridirektoratet Sør, Kystverket og Norges vassdrags- og energidirektoratet stiller ved behov. Leder av utvalget er Ole Johan Vierdal fra Vindafjord kommune. Koordinator er utvalgets sekretær.

2.4 Arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen utarbeider saker og bidrar med faglige råd til vannområdeutvalget. Gruppa skal også være arena for erfaringsutveksling og dialog mellom kommunene i arbeidet med tiltak og øvrige arbeidsoppgaver på vannområdenivå.

Sammensetningen av gruppa

Arbeidsgruppen består av én administrativ representant tilknyttet vannarbeidet fra hver kommune, og to representanter fra Statsforvalteren (landbruk og miljø) leder av vannområdeutvalget og prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet. Rogaland fylkeskommune stiller ved behov. Koordinator er gruppas sekretær.

Arbeidsgruppa på befaring ved Skjoldastraumbekken for å høre mer om den gjennomførte restaureringen.

2.5 Temagruppe vann og avløp

Temagruppa ble etablert sommeren 2017. Man så et behov for tettere samarbeid i vann- og avløpssektoren på tvers av kommunene på Haugalandet. Gruppas formål er å utveksle kompetanse og erfaring, slik at den kan være et effektivt verktøy for å løse faglige utfordringer inter- og intrakommunalt, og slik opptre ressursbesparende. Gruppa kan også utarbeide faglige innspill og forslag til vedtak som skal behandles av vannområdeutvalget. Ved oppstart av gruppen ble det bestemt å foreta en evaluering høsten 2018. Det var enighet i gruppa om å opprettholde driften av gruppa.

Sammensetningen av gruppa

VA-gruppen består av personer med ansvarsområder tilknyttet VA i vannområdets kommuner samt Sveio og Etne (sistnevnte kom med i 2021). I tillegg deltar én representant fra Statsforvalteren (forurensningsseksjonen) to ganger årlig. Koordinator er gruppas sekretær.

2.6 Tilsynsgruppe spredt avløp

Gruppen ble etablert i november 2020. Spredt avløp er blant de største påvirkningene på vannet på Haugalandet, og nasjonale føringer krever oppfølging fra kommunenes side. De seneste år har flere kommuner ansatt tilsynsstillinger for å behandle avvik og gjennomføre tilsyn på avløpsanlegg i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13 (15). Tilsynsstillingene er i stor grad selvstendige, og ikke en del av et større fagmiljø i kommunene. Tilsynsgruppen er derfor tenkt som en arena for erfarings- og kunnskapsformidling, blant annet gjennom praktiske befaringer på tvers av kommunene. Vannområdets oppgave skal være å sikre at tilsynsarbeidet får best mulig rammer og betingelser. Målsetningen er at alle anlegg i den enkelte kommune oppfyller forurensningsforskriftens rensekrav, slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033.

Kvalitets- og tilsynskontrollørene i Karmøy kommune, og representanter i tilsynsgruppe spredt avløp, Wilhelm Fjetland Trodahl og Vidar Andersen, gir deltakerne på det sosiale arbeidsseminaret en innføring i private avløpsanlegg.

Sammensetningen av gruppa

Tilsynsgruppen består av personer med ansvarsområder tilknyttet spredt avløp i vannområdets kommuner samt Sveio og Etne kommuner. Haugaland Interkommunale Miljøverk (HIM) stiller på møter etter behov. Koordinator er gruppas sekretær.

2.7 Styringsgruppa for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet

Styringsgruppa ble etablert i forbindelse med opprettelsen av prosjektet «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet høsten 2019. Gruppen legger føringer for prosjektleders prioriteringer og arbeid.

Sammensetningen av gruppa

Styringsgruppa består av én administrativ representant tilknyttet jordbruk fra hver kommune, leder av Haugaland vannområdeutvalg, Statsforvalteren i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Norsk Landbruksrådgivning Rogaland, Rogaland Bonde- og Småbrukarlag og Rogaland Bondelag. Prosjektleder er gruppas sekretær.

2.8 Styringsgruppene i sjørretprosjektene i Karmøy, Haugesund, Tysvær og Vindafjord

Hvert sjørretprosjekt har etablert en styringsgruppe. Gruppas hovedformål er å planlegge og legge føringer for det tiltaksarbeidet som skal prioriteres.

Sammensetningen av gruppa

Styringsgruppene består av kommunens arbeidsgrupperepresentant i vannområdet, vannområdekoordinator og kommunens jeger- og fiskerforening. Styringsgruppa på Karmøy består i tillegg av Vest- og Aust-Karmøy grunneierlag.

2.9 Sekretariat

Sven-Kato Ege har hatt sekretariatsfunksjonen i Haugaland vannområde siden august 2016. Stillingen ble i utgangspunktet opprettet som en 50 % prosjektstilling ut 2019, men økte statlige overføringer i årene 2016-2018, medført en stillingsbrøk på 80 %. I 2019 var denne 100 %, og fra 2020 har stillingen vært 100 % fast. Kostnader tilknyttet stillingen er fordelt på vannområdets kommuner, Rogaland fylkeskommune og Miljødirektoratet.

Haugesund kommune har arbeidsgiveransvaret, og stiller med fast kontorplass. Kort tid etter nyttår opphevet man påbudet om hjemmekontor i kommunen, og man gikk tilbake til ordinært kontor. Koordinator har nesten hatt én kontordag i uka i Vindafjord, Tysvær og Karmøy. Resten i Haugesund.

Etter korona-tida ble det åpnet opp for kurs, seminarer og konferanser. Koordinator har deltatt på flere (se under). I tillegg ble man forespurt om å holde to presentasjoner på nasjonal vannmiljøkonferanse, men man måtte melde avbud på grunn av ferieavvikling.

Koordinator har deltatt på følgende kurs, seminarer og konferanser:

- Dialogseminar om naturbaserte løsninger (innlegg med Marlin Øvregård Løvås om klimatilpasning i jordbruksområder) – Rogaland fylkeskommune – 23. mars
- Fiske- og vassdragsseminar (videoinnlegg om planting av kantvegetasjon og elvemuslingrestaurering i Årvikelva) – Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland – 7. april
- Hardangerfjordseminaret (innlegg om sjørret- og vannforskriftsarbeidet på Haugalandet) – Hardanger villfisklag – 6. og 7. mai.
- Seminar om tiltak i sjø – Statsforvalteren i Rogaland – 24. november

Arbeidsgrupperepresentant og leder av styringsgruppa til «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet, Harald Olav Stuhaug, viser deltakerne på det sosiale arbeidsseminaret hvordan et nytt og moderne løsdriftsfjøs fungerer.

I tillegg arrangerte koordinator sosialt arbeidsseminar 16. og 17. juni for de andre vannområdekoordinatorene i fylket, prosjektstillingene i «frivillige tiltak i landbruket» på Jæren og Haugalandet og utvalgte personer hos fylkeskommunen og hos Statsforvalteren som følger opp vannforvaltningsarbeidet. På første dag fikk deltakerne sett hvordan tilsyns- og kvalitetskontrollørene i Karmøy kommune følger opp private avløpsanlegg samt en innføring fra konsulenter om hvordan man har restaurert deler av Sakkestadbekken. På ettermiddagen ble det arrangert ribbttur ut i skjærgården og til Røvær, før man avsluttet med middag og sosial hygge på kvelden. Påfølgende dag reiste man innover til Sandeid for å se på løsdriftsfjøset til representant i arbeidsgruppa og leder av styringsgruppa til «Frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet, Harald Olav Stuhaug, og for å diskutere forholdet mellom aktivt jordbruk og vannmiljø. På vei tilbake stoppet man i Tysvær for å se på restaureringsprosjektene i Skjoldastraumbekken og Naustvikbekken i regi av sjørretprosjektet i Tysvær.

2.10 Arbeidsoppgaver gjennomført av vannområdekoordinator

- Fulgt opp prosjektet og prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet.
- Gjennomført felles overvåking av utvalgte vannforekomster i Haugaland vannområde.
- Bistått Tysvær, Vindafjord og Bokn i arbeidet med gjennomføring av habitatkartlegging av sjøørretvassdrag i kommunene.
- Bistått Vindafjord, Tysvær, Karmøy og Haugesund i arbeidet med planlegging og tiltaksgjennomføring av habitattiltak for sjøørret.
- Fulgt opp jeger- og fiskerforeninger på Haugalandet.
- Via Teams presentert sjøørretarbeidet på Haugalandet for vannområdekoordinatorer, vannregionmyndighet og Statsforvalter i Vestland fylke
- Presentert sjøørretprosjektene i Tysvær og Vindafjord på styremøte i Skjoldafjord-aksjonen
- Bistått Sunnhordland vannområde i etablering av ny VA-gruppe
- På forespørsel fra Plan- og miljøutvalget (PMU) i Haugesund kommune utarbeidet et notat om miljøtilstanden til kommunens vannforekomster og oppstilling av nødvendige tiltak hvor kommunen er ansvarlig sektormyndighet. Notatet ble presentert i PMU.
- Grovkartlagt potensielle sjøørretvassdrag.
- Fulgt opp vannområdeutvalget, arbeidsgruppa, VA-gruppa og tilsynsgruppe spredt avløp gjennom sekretariatsfunksjonen.
- Deltatt som fast representant i styringsgruppen for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugaland.
- Deltatt i vannregionmøte.

Regn stopper ikke Nicolai Bastlien i Vindafjord Jakt- og Fiskelag fra å lyse etter gytefisk.

3 Viktig arbeid i vannområdet

3.1 Viktige saker i Haugalandet vannområdeutvalg

- I sak om hvordan man skal implementere den nye regionalplanen for vannforvaltning, var utvalget opptatt av at flest mulig av de politiske representantene i kommunene får kjennskap til vannforvaltningsplanene, og hva de innebærer. Det ble bestemt at det skal utarbeides en sak eller notat til hver kommunes kommunestyre, som så følges opp med en presentasjon.

3.2 Viktige saker i Haugaland vannområdes arbeidsgruppe

- I november-møtet ble det løftet frem at det er nødvendig at man har et tydelig regelverk og bestemmelser som forhindrer forurensning til vassdrag. Arbeidsgruppa var samstemt i at man ønsker å se på mulighetene for å utarbeide felles retningslinjer knyttet til vannmiljø/miljø. Det ble også løftet frem at det mange ulike lover/forskrifter og forvaltningsmyndigheter som regulerer aktivitet som kan ha konsekvenser for vannmiljøet,

og at det kan være vanskelig å vite når de ulike regelverkene skal benyttes. Det er derfor ønskelig at man får en helhetlig forståelse av dette, slik at man vet hvem (fylkeskommune, Statsforvalter og kommune (miljø/natur, byggesaksavdeling, planavdeling, landbruksavdeling og VA-avdeling)) som er ansvarlig(e) myndighet(er), og hvilke(t) lovverk som skal anvendes ut ifra påvirkning og aktivitet. En ønsker at et videre arbeid omfatter fylkeskommune, Statsforvalter og de andre vannområdene, men hvor også kommunene er involvert.

- Begge årets møter ble benyttet til å planlegge, diskutere og evaluere sjøørretarbeidet som pågår i sjøørretprosjektene på Haugalandet.

3.3 Viktige saker i tilsynsgruppe spredt avløp

- Statsforvalter ble invitert til å presentere Statsforvalterens og kommunens ansvarsforhold knyttet til kapittel 15 i forurensningsforskriften.
- Wilhelm Fjetland Trodahl ble valgt til ny leder av gruppa, da mangeårig leder av VA-gruppa og tilsynsgruppa, Åshild Irene Lie, har godt over i ny stilling.
- En invitasjon fra Sunnhordland vannområdes nye VA-gruppe om felles møter/seminarer ble diskutert. Gruppa stilte seg positiv til dette, men også at man inkluderer VA-gruppa i Jæren i dette samarbeidet.

4 Tilskuddsordninger til vannmiljøtiltak

Det søkes og/eller mottas midler i vannområdet fra en rekke økonomiske ordninger. For 2022 har man i vannområdet mottatt midler fra følgende støtteordninger til vannmiljøtiltak:

- Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak
- Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til natur- og miljøtiltak
- Miljødirektoratets tilskuddsordning - generell vannforvaltning
- Miljødirektoratets fagmidler til restaurering av vassdrag (forvaltet av Rogaland fylkeskommune)
- Miljødirektoratets tilskuddsordning til fisketiltak
- Statsforvalterens overvåkingsmidler (vannforskriftsmidler)

Prosjekter i Haugaland vannområde som har fått støtte fra ulike økonomiske støtteordninger i 2022.

Prosjekt	Søker(e)	Søknadspott	Tilsagn/tilskudd /utbetaling
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Tiltaksgjennomføring	Tysvær kommune	Miljødirektoratets fagmidler til restaurering	130 000,-
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Tiltaksgjennomføring	Tysvær kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning - generell vannforvaltning	580 000,-
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Tiltaksgjennomføring	Tysvær kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	200 000*, -
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Habitatkartlegging	Tysvær kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning til fisketiltak	156 000,-
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Habitatkartlegging	Tysvær kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	150 000*, -
Sjøørretprosjektet i Tysvær kommune - Habitatkartlegging	Tysvær kommune	Statsforvalterens overvåkingsmidler (vannforskriftsmidler)	100 000,-
Overvåking av Akسدalsvatnet	Tysvær	Statsforvalterens overvåkingsmidler (vannforskriftsmidler)	50 000,-
Sjøørretprosjektet i Vindafjord kommune - Tiltaksgjennomføring	Vindafjord kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning - generell vannforvaltning	200 000,-
Sjøørretprosjektet i Vindafjord kommune - Tiltaksgjennomføring	Vindafjord kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	50 000,-*
Sjøørretprosjektet i Karmøy - Tiltaksgjennomføring	Karmøy kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning - generell vannforvaltning	266 520,-
Sjøørretprosjektet i Karmøy - Tiltaksgjennomføring	Karmøy kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	50 000,-*
Sjøørretprosjektet i Haugesund kommune - Tiltaksgjennomføring	Haugesund kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning - generell vannforvaltning	320 000,-
Sjøørretprosjektet i Haugesund kommune - Tiltaksgjennomføring	Haugesund kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	50 000,-*
Sjøørretprosjektet i Haugesund kommune - Gytetiskelling	Haugesund kommune	Miljødirektoratets tilskuddsordning til fisketiltak	65 000,-
Restaurering av Skjekene våtmark	Haugesund kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til vannmiljøtiltak	140 000,-*
Restaurering av Skjekene våtmark	Haugesund kommune	Rogaland fylkeskommunes tilskuddsordning til natur- og miljøtiltak	75 000,-*
Restaurering av Skjekene våtmark	Haugesund kommune	Miljødirektoratets fagmidler til restaurering	350 000,-

* Maksbeløp som kan utbetales, men skal ikke overstige en viss % av prosjektets totale utgifter.

- Generelt har sjøørretprosjektene sunn økonomi, og prosjektene har blant annet fått overført ubrukte midler fra Miljødirektoratet fra 2021 til 2022. Dette er også nødvendig, da man i alle prosjektene går i gang med større tiltak som behøver midler gjennom et helt år. Tilsagn fra Rogaland fylkeskommune gis for tre år.

5 Prosjektregnskap

Haugaland vannområdes budsjett for 2022.

Inntekter	
Rogaland fylkeskommune - Tilskudd til vannmiljøtiltak - Kompensasjon av frivillige for grovkartlegging av sjøørrevassdrag på Haugalandet (tilsagn). Midler gitt i 2020	13 300,-
Haugesund kommune – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	8 333,-
Tysvær kommune – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	12 167,-
Karmøy kommune – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	56 133,-
Vindafjord kommune – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	20 092,-
Bokn kommune – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	2 375,-
Statsforvalteren i Rogaland – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2022	220 000,-
Utgifter	
Utbetaling Faun Naturforvaltning AS – Felles overvåking i Haugaland vannområde – 2021	- 319 100,-
Sum	13 300,-

Lønns- og driftskostnader tilknyttet koordinatorstillingen inngår ikke i prosjektregnskapet. Det dekkes i 2022, som tidligere nevnt, i et spleiselag mellom vannområdets kommuner, Rogaland fylkeskommune og Miljødirektoratet.

6 Resultater i 2022

6.1 Måloppnåelse i henhold til regional plan

I perioden denne årsrapporten dekker, er Vann-Nett brukt som system for å kunne sammenstille igangsatte tiltak og måloppnåelse. Det er fortsatt noen svakheter og utfordringer med systemet, men Vann-Nett fungerer på mange områder som et egnet rapporteringsverktøy for forvaltningen.

Oppsummeringen i årsrapporten retter seg mot utvalgte tiltak som har blitt igangsatt i vannområdet i 2022. I tillegg gjennomføres det tiltak i hver enkelt kommune, både innen plan, byggesak, landbruk og VA, som har følger for måloppnåelsen som beskrives for hver enkelt vannforekomst.

6.2 Kartlegging og overvåking i 2022

Felles overvåking av vannforekomster i Haugaland vannområde

I perioden mai til oktober ble seks innsjøforekomster overvåket. Ingen av dem var tidligere blitt overvåket, men man antok at alle innsjøene i større eller mindre grad var påvirket av næringsavrenning og/eller organiske belastning. Vatnalandsvatnet (Bokn), Heiavatnet (Karmøy), Våråvatnet (Tysvær) og Børkjelandsvatnet (Vindafjord) er en del av vannområdets felles overvåkingsprogram (2022-2027), som finansieres i et spleiselag mellom kommunene Bokn, Haugesund, Karmøy, Tysvær og Vindafjord, og Statsforvalteren. Fiskåvatnet (Karmøy) og Aksdalsvatnet (Tysvær) ble tatt inn i overvåkingen fordi det i førstnevnte innsjø har vært aktivitet i nedbørfeltet i de senere år, mens man har opplevd oppblomstringer av blågrønnbakterier i

Aksdalsvatnet. Overvåkingen av disse innsjøene ble i større eller mindre grad bekostet av kommunene selv.

Selv om det kun er Aksdalsvatnet som oppnår miljømålet «god» miljøtilstand, ligger både Vatnalandsvatnet, Heiavatnet og Fiskåvatnet nær miljømålet. Våråvatnet og Børkjelandsvatnet ligger derimot langt fra miljømålet. For vannforekomstene som ikke oppnår miljømålene bør hovedfokus i innsjøenes nedbørfelt være å kartlegge og følge opp avløpsanlegg og ha fokus på riktig gjødselhåndtering og miljøtiltak i jordbruket.

Navn	Kommune	Planteplankton nEQR	Fysisk-kjemiske parameter eutrofi nEQR	Fysisk- kjemiske parameter forsuring nEQR	Økologisk tilstand
Vatnalandsvatnet	Bokn	0,55	0,62	1,00	0,55
Heiavatnet	Karmøy	0,73	0,59	1,00	0,59
Fiskåvatnet		0,74	0,60	1,00	0,60
Aksdalsvatnet	Tysvær	0,98	1,00	NA	0,98
Våråvatnet		0,15	0,30	1,00	0,15
Børkjelandsvatnet	Vindafjord	0,11	0,36	1,00	0,11

Habitatkartlegging av anadrome vassdrag i kommunene Tysvær, Vindafjord og Bokn

En rekke vassdrag i Tysvær, Vindafjord og Bokn, ble i forkant vurdert (ved befaring) med hensyn til potensial for å føre sjørret/laks, og fordi de fleste vassdragene hadde påvirkninger og inngrep som kunne begrense ungfiskproduksjonen.

Etter anbudsprosessen ble åtte vassdrag i Tysvær, ett i Vindafjord og ett på Bokn habitatkartlagt i løpet høsten etter samme metodikk som i tidligere og tilsvarende habitatkartleggingsprosjekter på Haugalandet. Rapporten vil danne grunnlag for tiltak som har som formål å øke ungfiskproduksjonen. Det er ventet at man vil gå i gang med utvalgte tiltak fra rapporten i 2023.

Christoph Postler og Espen Olsen Espedal fra NORCE habitatkartlegger her Muslandsåna på Nedstrand.

Vannkjemisk overvåking i Langåkeråna (Karmøy kommune)

I forbindelse med prosjektet «Frisk Langåkerå» (se nedenfor for mer informasjon om prosjektet), har man hver 14. dag siden september valgt å overvåke følgende parametere på fire punkter i elva: turbiditet, totalt nitrogen, totalt fosfor, totalt organisk karbon og *E.coli* og koliforme bakterier. Den vannkjemiske overvåkingen skal pågå i ett år, for å gi et best mulig bilde av vannkvaliteten i Langåkeråna før forurensningstiltak igangsettes. Effekten av tiltak skal følges opp med en tilsvarende vannkjemisk overvåking på et senere tidspunkt. Det er prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet som står for prøvetaking og innsendelse av vannprøver.

Vannkjemisk overvåking i Årvikelva (Tysvær kommune)

For å vurdere de vannkjemiske forholdene for elvemusling i Årvikelva, og oppfølgende tiltak, ble det i rapporten «[Kartlegging av habitat for laks, sjøørret og elvemusling i Årvikelva i Tysvær kommune](#)» foreslått å overvåke følgende parametere på to punkter i elva: turbiditet, totalt nitrogen, totalt fosfor, totalt organisk karbon og *E.coli* og koliforme bakterier.

Overvåkingsprogrammet startet opp i februar 2021, og avsluttet i februar 2022. Det var i hovedsak prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet som sto for prøvetakingen. Overvåkingen viste at vannkvaliteten i store deler av året er god og stabil, men i perioder er svakt dårligere enn livsmiljøkravet til elvemusling. Det er også påvist enkelte episoder med større tilførsler av partikler, organisk materiale og

næringsstoff, som skaper langt dårligere forhold enn livsmiljøkravet til muslingen. I etterkant av overvåkingen fikk man elvemuslingforsker, Steinar Kålås, til å sammenstille resultatene fra overvåkingen og se disse i sammenheng med tidligere oksygenundersøkelser (redoksundersøkelser), for å kunne anbefale videre tiltak for å bedre vannkvaliteten i elva. Det foreslås å legge til rette for frivillige miljøtiltak i jordbruket, samtidig som man eliminerer bort unødvendige punktutslipp fra for eksempel gjødselkummer. En anbefaler også å kartlegge tilstanden til spredt avløp i området, slik at man eventuelt kan oppgradere anlegget som ikke overholder dagens krav til rensing.

Miljøvernrådsgiver i Tysvær kommune, Marlin Øvregård Løvås, prøvetar i Årvikelva. Da er det trivelig å ha med seg en lokal feltassistent som bistår under prøvetakingen.

6.3 Utvalgte prosjekter/tiltak planlagt og/eller gjennomført i Haugaland vannområde i 2022

Tiltaksgjennomføring i Sjøørretprosjektet i Tysvær

Med bakgrunn i rapportene «[Habitatkartlegging og forslag til tiltak for sjøørret i vassdrag ved Skjoldafjorden](#)» planla og påbegynte man tiltak i Skjoldastraumbekken i 2021. Dette fortsatte videre i 2022. I tillegg til å få overført gjenstående midler fra 2021, søkte man om ytterligere midler til 2022. Prosjektene i Skjoldafjorden og Naustvikbekken er signalprosjekter, med stor overføringsverdi til tilsvarende prosjekter.

I Skjoldastraumbekken var det foreslått å fjerne en betongrenne, og gjenskape et gammelt bekkeløp. Prosjektet ble delt inn i to trinn. Man hadde fått tillatelse av Statsforvalter til å arbeide utenfor normert tiltaksperiode, med vilkår om å ikke berøre eksisterende bekkeløp. Trinn 1 ble gjennomført i starten av desember 2021. Det innbefattet utgraving av deler av bekkeløpet, utlegg av større stein og trerøtter og utgraving av sideløp til vannsig. Trinn 2 pågikk i tidsperioden juli til september i 2022. Da gravde man ut de siste 10-15 meterne i hver ende av det nye bekkeløpet, for så å føre vann innpå. Det ble også tilført noe mer stein og grus. Prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet og grunneier tok med seg elever fra Tveit videregående skole for å plante

kantvegetasjon langs det nye bekkeløpet. Elevene fikk i forkant undervisning fra prosjektleder om betydningen av kantvegetasjon. Kantvegetasjonen besto av stedeagne arter og gamle epletresorter som er gunstige for pollinerende arter. Til slutt ble hulldekker lagt over bekkeløpet, som en slags broløsning, slik at grunneier kan komme seg over bekken med traktor. I etterkant av tiltaksgjennomføringen har utgravingen ført til et par trevelt, noe erosjon et par steder samt fraktet grus nedover i det nye bekkeløpet. En ser for seg i 2023 å gjøre mindre justeringer som følge av de naturlige prosessene. I tillegg skal det oppføres en tavle ved bekken som skal informere om prosjektet. Bekken er også tenkt brukt i pedagogisk sammenheng.

Naustvikbekken var foreslått å åpne og gjenslynge. Første halvdel av 2022 ble brukt til å utarbeide søknader (dispensasjonssøknad etter plan- og bygningslovens §1-8, søknad om omdisponering av dyrket jord etter jordlovens §9 og søknad om fysiske tiltak i vassdrag), skisser for nytt bekkeløp og plan for heldrenering av den omkringliggende jordbruksmarka og avklare detaljer med grunneierne. I september hadde man mottatt de nødvendige tillatelsene, og man var klare til å gå i gang med gravearbeidet. Dette ble imidlertid avlyst da kostnadsestimatet viste seg å bli dyrere enn først forutsett. Kostnadsdriveren i prosjektet var utelukkende heldreneringen som skulle gjøres. Prosjektet måtte derfor gå i dialog med Miljødirektoratet for å avklare prosjektets videre fremdrift og prinsipielle spørsmål. Prosjektet fikk positive signaler om at midlene kunne overføres til 2023, med det vilkår at man kunne skalere ned heldreneringen, eller finne andre støtteordninger fra landbruket som kunne dekke en fullskala drenering. I samråd med grunneierne valgte man å nedskalere prosjektet ved å ekskludere heldreneringen fra prosjektet. Prosjektet tar nå sikte på å gjennomføre arbeidet i 2023.

Ved å restaurere et nytt løp, får Skjoldastraumbekken igjen lov til å bukte seg naturlig.

Det er ikke bare viktig å planlegge. Det er også viktig å evaluere. Her er alle parter samlet for å evaluere gjennomføringen i Skjoldastraumbekken.

Tiltaksgjennomføring i sjøørretprosjektet i Karmøy

Hovedfokus i 2022 dreide seg først og fremst om å følge opp gjennomførte tiltak fra 2020 og 2021 i Stolsåna, Langåkeråna og Brekkebekken. De to førstnevnte vassdragene er i Karmøy-målestokk lange, og har stort potensial med hensyn til sjøørret og laks. I Brekkebekken er det allerede godt med sjøørret og laks. I Langåkeråna utbedret man i 2021 et vandringshinder (demning). I etterkant fremkom det fra grunneier at arbeidet hadde ført til at stein i demningen hadde flyttet på seg, og

avdekket duken som beskytter demningens leirkjerne. En involverte da konsulenter for å finne en løsning som sørger for at grunneier kan beholde demningen slik den fremstår i dag (damuttak) samt sikre fisk tilstrekkelig gode opp- og nedvandringsmuligheter. Dette førte ikke frem. En valgte derfor å søke Statsforvalter om en mer permanent løsning som skal hindre at demningen kollapser og at fisk skal kunne komme seg opp og ned i fremtiden. Saken ligger nå til behandling hos NVE. I Stolsåna fulgte man opp to tiltak som ble gjennomført i 2021. En trodde i 2021 at man hadde utbedret et vandringshinder (fjernet rusk og rask gjennom åpning i demning), men det viste seg i ettertid at dette ikke var tilstrekkelig. En valgte derfor å legge en duk på innsiden av demningen, for å heve vannspeilet, slik at nedvandrende fisk kommer seg ut av demningen. I tillegg kulpet man opp på nedsiden av demningen samt fjernet et par løse steiner inni selve demningen. Med dette tiltaket ble fem nye gyteområder, som man etablerte i 2021, gjort tilgjengelige. Derfor valgte man også å gå over utleggene igjen med grafser og river for å gjøre justeringer og «lufter» grusen. Det ble også plantet/replantet kantvegetasjon (190 planter) på kortere strekk i Stangelandsåna med sidebekk, Blikshavnbecken og Årvollsåna.

Det var stor interesse i prosjektet for å lyse etter fisk i oktober og november. Det ble derfor arrangert 3-4 «lysekvalder» i ulike vassdrag på øya.

Representant i styringsgruppa i Sjørretprosjektet i Karmøy, Gunnleiv Ferkingstad og naturforvalter i Karmøy kommune, Gunvor Skjelstad, jobber møysommelig for å legge duken inntil demningen for å heve vannspeilet. Her fra Stolsåna.

Tiltaksgjennomføring i sjørretprosjektet i Vindafjord

Det ble i sjørretprosjektet gjennomført to tiltak. Det ene tiltaket som var foreslått i rapporten «[Habitatkartlegging og forslag til tiltak for sjørret i vassdrag i Vindafjord kommune](#)», og ikke ble gjennomført i 2021, var utgraving av en kulp i Skiftesbekken i Ølensvåg. Det andre tiltaket ble gjennomført i Åmstølbekken. Åmstølbekken var ikke en del av ovennevnte rapport, men Tore Skogen i Vindafjord Jakt- og Fiskelag tok initiativ til å få utarbeidet en notat som beskrev hvordan man kunne legge til rette for økt fiskeproduksjon i bekken. Basert på notatet gikk man i gang med å grave ut finmasser og legge ut stein og grus. I tillegg ble det plantet

Tore Skogen i Vindafjord Jakt- og Fiskelag viser hvor gytegrus og stein skal plasseres i Åmstølbekken.

kantvegetasjon langs det aktuelle strekket. I Skiftesbekken ble utgravingen av kulp ledet av leder i Vindafjord Jakt- og Fiskelag, Nicolai Bastlien. I denne bekken har man nå både utbedret et

menneskeskapt vandringshinder under E134 (2019), lagt ut gytegrus (2021) og nå gravd ut kulp for standfisk.

I tillegg til de fysisk gjennomførte tiltakene, planla man også to større tiltak i 2022. I sidebekk til Blikraåna har man gjennomført befaringer med grunneier, kommune, vannområdekoordinator og konsulenter for å utforme et nytt bekkeløp. Utforming av nytt bekkeløp var ikke foreslått som tiltak i

ovennevnte rapport, men ved å legge om (forlenge) bekkeløpet, vil man bøte på et vandringshinder rett oppstrøms. Tiltaket skal gjennomføres i 2023. I

Børkjelandsbekken (Plasselva) i Vikebygd, har grunneiere slitt med flomvann på dyrka areal. På samme strekning ble det i ovennevnte rapport foreslått utlegg av grus og stein, og planting av kantvegetasjon. Basert på befaringer med grunneiere, kommunen og konsulenter, har det blitt utført hydrologiske beregninger og utarbeidet et notat med alternativer for restaurering/rehabilitering av bekkeløpet. Planleggingen fortsetter i 2023, hvorpå en mulig tiltaksgjennomføring tidligst kan skje på høsten.

Befaring hos, Jakob Eskeland, nestleder i Rogaland Bondelag og representant i styringsgruppa i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet. Her skal man gjenslynge et nytt bekkeløp.

Det var i utgangspunktet tenkt gjennomført tiltak i Sørhuselva, men arbeidet ble av praktiske hensyn utsatt til 2023.

I oktober og november gjennomførte prosjektet lysing i flere vassdrag etter gytefisk. Grunneier deltok også på én av disse.

Tiltaksgjennomføring i sjørretprosjektet i Haugesund

Det var i utgangspunktet foreslått å utføre en rekke tiltak i Vikse-Stølevassdraget, Kallandselva og Kvalaelva, men av ulike grunner ble det gjennomført færre tiltak enn planlagt. Samtlige av tiltakene var foreslått i rapporten

«[Habitatkartlegging av anadrome- og ikke-anadrome vassdrag i Haugesund og Karmøy kommuner – 2021](#)».

Men et viktig tiltak som ble gjennomført, var utbedring av vandringshinder nederst i Støleelva. Det forslåtte tiltaket besto i å fjerne et gammelt inntaksrør fastmontert med betongelementer som sperret for oppgang. Grunneier påpekte imidlertid at fisk tidligere hadde benyttet et sideløp til oppvandring, men at dette nå var så gjengrodd at fisk vanskelig tok seg forbi. Dermed utbedret man sideløpet ved å fjerne vegetasjon og kulpe opp et

Morten Meland, konsulent i FAUN, gjennomgår rapporten fra habitatkartlegginga av utvalgte vassdrag i Haugesund og Nord-Karmøy for fiskestellutvalget i Haugesund og Omegn Jeger- og Fiskerforening.

par steder. Da det var for stor vannføring til å fjerne inntaksrøret, skal dette gjøres i 2023.

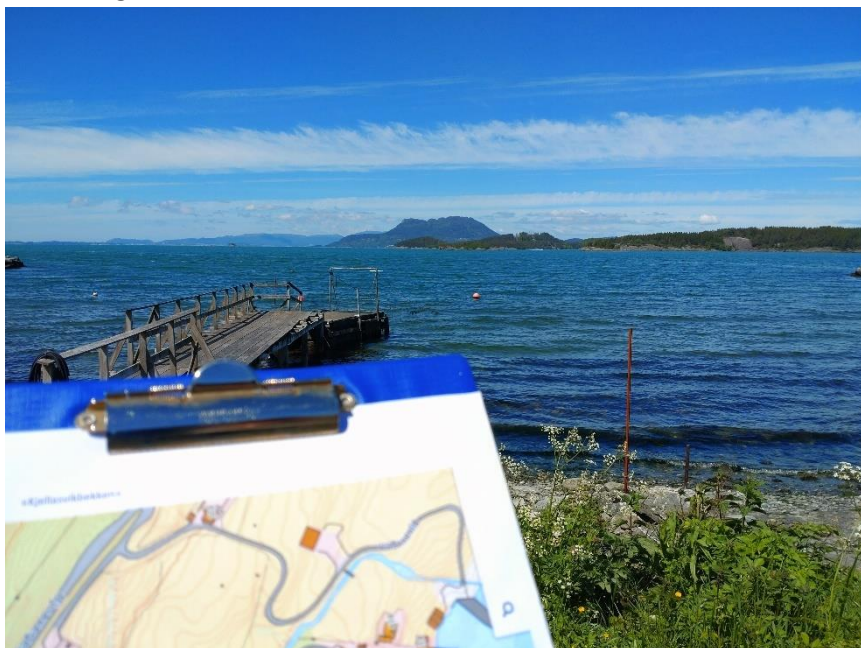
I Dubberselva fulgte man opp tiltaksgjennomføringen i 2021 med planting i 2022. Det var prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet som organiserte arbeidet. Biologielever fra Skeisvang videregående skole ble invitert til å være med å plante trær og busker, og i forkant hadde prosjektleder en introduksjon på skolen om viktigheten av kantvegetasjon. Til sammen ble det plantet nesten 500 meter med kantvegetasjon.

I slutten av oktober utførte konsulenter gytefisketelling av laks i Kvalaelva, for å kunne gjøre en vurdering av om vassdraget på sikt kan åpnes for et begrenset fiske. Resultatene fra tellingen, viste at det er lite laks i elva, og det ble ikke anbefalt å åpne elva for fiske etter laks.

I slutten av oktober inviterte også prosjektet ansatte ved Enhet for Byutvikling (Haugesund kommune) ut for å lyse etter sjøørret i Dubberselva, og fortelle om sjøørretens levevis og hvilke tiltak man de siste årene har utført i elva. I samme tidsperiode gjennomførte prosjektet lysing i flere vassdrag. I Vikse-Stølevassdraget hadde man også med seg grunneier.

Grovkartlegging av potensielle sjøørretvassdrag på Haugalandet

I forkant av habitatkartleggingene blir hvert vassdrag undersøkt for å bekrefte/avkrefte anadrom fisk og anslå anadrom strekning. De fleste vassdragene man grovkartlegger blir derfor habitatkartlagt av konsulenter samme år eller påfølgende år. Man har dermed ikke til nå valgt å utarbeide og fylle ut et grovkartleggingsskjema i disse vassdragene. I vassdrag man ikke ser som sannsynlige å habitatkartlegge av konsulenter, har man av kapasitetsårsaker valgt å kun beskrive menneskeskapte/permanente vandringshindre og bekrefte/avkrefte anadrom fisk. En ser heller ikke her for seg å fylle ut skjema, men heller legge inn utvalgte bilder og enkel beskrivelse for hvert enkelt vassdrag i informasjonsboksen som er knyttet til hver polygon som angir vassdrag i Tema-Kart Rogaland. Man sitter nå på en betydelig mengde kunnskap om vassdragene som både er habitatkartlagt av konsulenter og grovkartlagt av vannområdekoordinator og frivillige, men per nå fremkommer ikke dette i kartlaget «sjøørret prosjekt» i Tema-Kart Rogaland. Det bør for 2023 prioriteres å legge mest mulig av kunnskapen fra konsulentkartlegginger og grovkartlegginger inn i kartlaget, slik at forvaltningen kan dra av denne i sin saksbehandling.

Å grovkartlegge vassdrag en flott vårdag på Bjoalandet er ikke å forakte. I bakgrunnen skimtes Borgundnuten og Stord.

Prosjekt Frisk Langåkerå (Karmøy)

På vårparten tok tilsyn av private avløpsanlegg initiativ til et fellesprosjekt mellom fagtemaene avløp, natur og landbruk. På prosjektets oppstartsmøte ble flere vassdrag i kommunen systematisk gjennomgått som aktuelle for felles tiltaksgjennomføring, og man valgte til slutt Langåkeråna med nedbørfelt. Langåkeråna ble valgt fordi vassdraget er sterkt påvirket av forurensning fra avløp og landbruk, er fysisk modifisert, har store naturverdier og ble habitatkartlagt for noen år siden. En har hatt månedlige møter for å samkjøre arbeidet som skal ta til i 2023. Man har fått utarbeidet en prosjekt- og fremdriftsplan, informasjonsbrev til grunneiere og et vannkjemisk overvåkingsprogram (beskrevet over). Selve prosjektet tar til når brevet sendes ut til grunneierne i nedbørfeltet i februar 2023. Da skal avløp gå tilsyn på private avløpsanlegg, jordbruk skal gjennomføre miljøbesøk hos bøndene og natur følge opp foreslåtte habitatforbedrende tiltak. Prosjektet er det første i sitt slag på Haugalandet, hvor flere avdelinger internt i kommunen går sammen om å bedre vannmiljøet i en og samme vannforekomst. På sikt håper en å kunne bruke samme prosjektmodell i andre vannforekomster i Karmøy, og ellers på Haugalandet. Et tilsvarende oppstartsmøte som i Langåkeråna-prosjektet, ble avholdt i desember i Tysvær i forbindelse med oppfølging av Årvikelva.

Prosjektgruppa i «Frisk Langåkerå» diskuterer hvordan man skal få ut prosjektets budskap på best mulig måte.

Prosjektet «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet

Prosjektet startet opp tidlig høsten 2019, og er et underprosjekt i vannområdet. Prosjektets formål er å minimere avrenning til sårbare vassdrag, og forhindre/gjenopprette unødvendige inngrep i og langs vassdrag på bakgrunn av økt kunnskap blant bøndene. Prosjektet har en egen styringsgruppe som legger føringer for prosjektets og prosjektleders prioriteringer.

2022 var første år i andre prosjektperiode. Anders Eidhammer overtok etter Emilie Moi Eikje i februar. Siden man i 2019 hadde planlagt for en 100 % stilling, og Moi Eikje kun hadde 60 % og tiltrådte senere enn planlagt, har prosjektet midler til halvveis inn i 2023. En har også avklart at fylkeskommunes andel i prosjektet kan overføres til ny prosjektperiode, selv om midlene ikke ble brukt opp. Da målet var en ny treårsperiode, arbeidet man i 2022 for å sikre midler til ut 2024. Det ble derfor sendt ut et brev der man ba nåværende finansieringsparter om videre økonomiske bidrag for det siste halvannet året. Samtlige har

Anders Eidhammer, prosjektleder i «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet viser hvordan langljåen skal trakteres.

stilte seg positive til videre økonomisk deltakelse i prosjektet, bortsett fra Tysvær. Anders Eidhammer har kommet seg godt i gang med arbeidet, og man har nå lagt bak seg koronarestriksjonene knyttet til fysiske besøk, som i noen grad preget forrige prosjektperiode.

Prosjektet har vist at det blir et viktig virkemiddel i arbeidet med å begrense påvirkning fra jordbruksaktivitet på vannmiljø, og slik bidra til at vannforskriftens miljømål blir nådd.

For omtale av prosjektets aktiviteter og milepæler, se prosjektets egen årsmelding for 2022.

7 Vurdering og konklusjon

Pålitelig kunnskap om vannet er nødvendig for å kunne vurdere, legitimere og adressere målrettede tiltak mot påvirkninger og de ansvarlige sektormyndigheter. Det får man gjennom det felles overvåkingsprogrammet som er etablert, og skal gå ut planperioden. Inneværende planperiode vil i større grad enn forrige handle om å omsette kunnskapen man har, til å spisse tiltakene og videre gjennomføre en systematisk tiltaksovervåking for å se om iverksatte tiltak har effekt på miljøtilstand.

Aktiviteten i vannområdet har vært jevnt stigende siden 2016, og 2022 er ingen unntak. Selv om møteaktiviteten var på et noe lavere nivå i 2022, og det ble gjennomført færre tiltak enn planlagt i sjørretprosjektene på Haugalandet, har aktiviteten i sum aldri vært høyere. Årsaken er at sjørretprosjektene krever oppfølging gjennom hele året, og i tillegg engasjerer flere på ulike nivåer. Ved å bruke sjørret som indikator- og paraplyart for et velfungerende akvatisk økosystem, har man på en forståelig måte greid å nå ut til flere om hva vannforskriftsarbeidet innebærer.

2022 var første år i andre prosjektperiode for «frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet. Koronarestriksjonene, som la en del begrensninger på arbeidet i forrige prosjektperiode, ble opphevet før nyansatt prosjektleder, Anders Eidhammer, tiltrådte i stillingen. Dermed har man kunne drive et mer utadrettet arbeid mot bøndene, slik prosjektarbeidet er ment å være. Nyten av prosjektet bør derfor vurderes ut ifra resultatene prosjektet evner å levere i inneværende prosjektperiode (ut 2024). Men med blant annet den sterke tilstedeværelsen i sjørretprosjektene på Haugalandet og prosjektet «Frisk Langåkerå», i tillegg til det generelle formidlingsarbeidet rettet mot bøndene, er det vanskelig å overvurdere prosjektets betydning.

Ved utgangen av 2022 har vannområdekoordinatorstillingen vært en fast 100 % stilling i tre år. Det har betydd mye for vannarbeidets fremdrift på Haugalandet. Blant annet kan koordinator bidra mer inn i enkeltsaker i hver enkelt kommune, og ikke bare følge opp arbeidsoppgaver knyttet til vannområdeorganisasjonen. Dette ser en igjen ved at vannområdekoordinator blir dratt inn i saker og problemstillinger som en tidligere ikke ble involvert i. Det skal renne mye vann i våre vassdrag før man kan si at målene er nådd, men stillingens forutsigbarhet gjør alt enklere.

Vi vet nå mer enn vi tidligere har gjort om vannet på Haugalandet. Det er ingen tvil om at vannarbeidet i vannområdet i 2022 har ledet oss nærmere et bedre vannmiljø – for både mennesker og dyr. Det gjør vi fordi vi har løftet i lag – både vannområdene, kommunene, fylkeskommunen, Statsforvalteren, jeger- og fiskerforeninger, bønder, grunneiere og andre.

Fundamentet er lagt for 2023.

7.1 Vannområdeutvalget

Det har vært få saker som har trengt behandling hos vannområdeutvalget. Det har derfor kun blitt avholdt ett møte (fellesmøte med arbeidsgruppa) i 2022. Utvalget har vært tydelige på at man ikke ønsker møter uten at det skal gjøres vedtak. Utvalget har ønsket at koordinator skal være tettere på det politiske i kommunene, og det ble fremført et ønske om at koordinator ved ferdig vedtatte vannforvaltningsplaner skal presentere vannforskriftsarbeidet, og hva det innebærer, til politiske utvalg/formannskap. Da planene ble vedtatt i slutten av oktober, har koordinator ikke fått gjennomført disse kommunebesøkene. Da det er valg i 2023, har arbeidsgruppa foreslått at administrasjonen i kommunene bør prioriteres først for besøk fra vannområdekoordinator.

Representantene i utvalget er viktige i forankringen av vannarbeidet, og kommunerepresentantene i særdeleshet. For at kommunene som sektormyndighet skal avsette tilstrekkelig med ressurser til å følge opp og gjennomføre sine forpliktelser iht. vannforskriften, spiller disse representantene en avgjørende rolle. Det betyr aktiv medvirkning i forberedelser og utforming av vannområdets saksfremlegg til kommunene, og som formidlere av vannområdets synspunkter overfor kommunene. For at vannområdeutvalget skal kunne bidra i den grad det er tiltenkt, er det derfor koordinators ansvar å engasjere utvalget på en slik måte at utvalget driver vannforskriftsarbeidet frem politisk. Blant annet ved og minst en gang i året orientere relevant utvalg, kommunestyre eller formannskap om status for vannforvaltningsarbeidet i deres kommune.

7.2 Arbeidsgruppen

De siste årene har man sett at to-tre møter i året er tilstrekkelig for denne gruppa. Noe av årsaken til det, er at kontakten mellom koordinator og kommunerepresentantene i gruppa utenom møtene er svært tett. Dette skyldes hovedsakelig oppfølging av kommunenes sjørretprosjekter. I den forbindelse har arbeidsgruppa vært en arena for å diskutere problemstillinger på tvers av sjørretprosjektene i kommunene.

Hovedmålet med en befaring er å skape en felles forståelse for problemstillinger og muligheter mellom grunneiere, kommune og konsulenter. Her fra befaring langs Børkjelandsbekken i Vikebygd.

Ingenting er bedre enn å plante kantvegetasjon. Bare se på Peder Christiansen, naturforvalter i Karmøy kommune og representant i arbeidsgruppa. Fra en tidlig høstmorgen på Karmøy.

7.3 Temagruppe vann og avløp

Temagruppe vann og avløp består av et utvalg personer med til dels ulike fagområder innenfor vann og avløp. Det gir gruppen en bredde og dynamikk som er nyttig i mange saker. I gruppen diskuteres faglige og tekniske problemstillinger, samtidig som man knytter dette opp mot vannforskriftsarbeidet.

Det ble ikke gjennomført møter i temagruppe vann og avløp i 2022. Før man opprettet tilsynsgruppe spredt avløp i slutten av 2020, var oppfølging av spredt avløp det hyppigst diskuterte temaet i gruppa. Disse problemstillingene tas nå opp i tilsynsgruppen. Det har derfor blitt et mindre behov for møter i temagruppe vann og avløp. For å opprettholde gruppas relevans, bør det diskuteres om den bør spisses mot visse temaer, som f.eks. overvannshåndtering og klimatilpasning. Håndtering av overvann er aktuelt både i vannforvaltningssammenheng og i kommunene. Overvann skaper allerede i dag store utfordringer, og med et endret klima med hyppigere og kraftigere nedbør vil dette aktualiseres ytterligere. Måten man løser dette på (tradisjonell overvannshåndtering eller blågrønne løsninger) vil ha innvirkning på vannforskriftens miljømål. En tar sikte på å ha minst ett møte i VA-gruppa i 2023.

7.4 Tilsynsgruppe spredt avløp

Det er stor interesse i gruppa for å avholde møter, og møtefrekvensen begrenses hovedsakelig av koordinators kapasitet. Gruppa var tenkt å være praktisk orientert, og det har man oppnådd gjennom

matnyttige befaringer og diskusjoner. I motsetning til i 2021, hadde man ikke noen befaringer i 2022. Men to av representantene fra Karmøy ble invitert til å fortelle om arbeidet som nå gjøres i Karmøy kommune med oppfølging av anlegg i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13 for fylkets vannområdekoordinatorene, prosjektledere i «Frivillige tiltak i landbruket» på Haugalandet og Jæren og utvalgte personer fra fylkeskommunen og Statsforvalteren.

Representantene fikk svært gode skussmål etter befaringen. Disse, i tillegg til vannområdekoordinator, ble også

invitert til å holde innlegg da ny VA-gruppe i Sunnhordland vannområde skulle etableres. Av den grunn er det usikkert hvor mye Sveio og Etne kommer til å delta i tilsynsgruppa fremover.

Arbeidet med oppfølging av spredt avløp vil kreve stort fokus i årene som kommer, og dette vil gi gruppa relevans.

Wilhelm Fjetland Trodahl, tilsyns- og kvalitetskontrollør avløp i Karmøy kommune og leder av tilsynsgruppe spredt avløp, kjenner alle triksene i boka. Her «dirker» han opp en lås.

7.5 Veien videre

Kunnskapen om vannet i innsjøer, fjorder, bekker og elver på Haugalandet, har økt markant siden vannområdet ble opprettet i 2010. Det skyldes et systematisk arbeid med å innhente kunnskap om vannforekomster gjennom årlige overvåkinger. Fra 2021 har man etablert et felles overvåkingsprogram, og bekker og elver har siden 2018 blitt habitatkartlagt. Denne kunnskapen er tenkt brukt av sektormyndigheter og forvaltning i det tiltaksrettede arbeidet man nå er i gang med

rundt om i vannområdet. For at dette skal skje på en tilfredsstillende måte, har vannområdeutvalget, arbeidsgruppa, VA-gruppa, tilsynsgruppe spredt avløp og styringsgruppen for «frivillige tiltak i landbruket» et særlig ansvar for at vannarbeidet blir implementert og gjort kjent i kommunene. Både politisk, administrativt, og ut til allmennheten. De fem nedenstående punktene kan være til hjelp i denne prosessen:

- Vannmiljø bør integreres i både kommuneplanens samfunns- og arealplan, årsbudsjett og økonomiplan. Det gjelder også relevante planer og strategier innenfor temaene natur, miljø, VA, landbruk osv.
- Grunnleggende tiltak som er hjemlet i eksisterende lovverk blir benyttet for å nå miljømålene.
- Om grunnleggende tiltak ikke er tilstrekkelig for å nå miljømål, skal kommunen(e) aktivt ta i bruk supplerende tiltak (tilskuddsordninger i landbruket, restaureringstiltak i vassdrag etc.).
- Innarbeide vannforvaltningsplanen i saksbehandling når vannforekomster/nedbørfelt kan bli berørt.
- Iverksette både grunnleggende og supplerende tiltak i et nedbørfelt på tvers av sektorer i kommunen/mellom kommunes/andre sektormyndigheter innenfor samme tidsperiode
- Opplyse om støtteordninger knyttet til vannmiljøtiltak.

Søkelyset på sjørret og restaurering av vassdrag og bestander, har vært gunstig for vannforvaltningsarbeidet på Haugalandet. Habitatkartleggingene har ført til opprettelsen av sjørretprosjekter i Tysvær, Karmøy, Vindafjord og Haugesund kommuner, med fokus på tiltaksgjennomføring. Det holder ikke lenger å ta vare på naturen, vi må også restaurere det som er ødelagt. Norge signerte, sammen med mange andre land, i slutten av 2022 FNs naturavtale. Et av hovedpunktene i avtalen, er at 30 % av all natur som er delvis ødelagt, skal restaureres innen 2030. FN har i tillegg utpekt 2021-2030 til naturrestaurerings tiår. Sjørretprosjektene er vannområdets svar på FNs oppfordring om restaurering. Som tidligere nevnt slutførte man i Tysvær restaureringen av et nytt bekkeløp i 2022. Flere tilsvarende og større restaureringsprosjekter skal gjennomføres og planlegges i 2023, og kommer i tillegg til alle de andre mindre habitattiltakene som er planlagt. Ved å tilrettelegge for sjørret, laks, elvemusling og ål, og sunne akvatiske økosystemer, har man også rettet søkelyset på hva som skjer i og rundt vassdragene våre. I dette arbeidet veves ansvarlige sektorer og brukerinteresser sammen for felles og omforente løsninger. Dette er essensen av vannforskriften. Mye godt arbeid har blitt gjort i vannområdet i 2022 – av både frivillige, kommunene og forvaltningen forøvrig. La oss fortsette med det i 2023.

Prosjekt «Frisk Langåkerå» på Karmøy består av personer innen fagområdene avløp/tilsyn, landbruk og natur i kommunen, i tillegg til prosjektleder i «frivillige tiltak på Haugalandet» og vannområdekoordinator. Prosjektmodellen bør være aktuell for andre områder i kommunen og ellers på Haugalandet.

Det er mye den lille smolten skal passe seg for. Når den svømmer ut fra Nessabekken på Nedstrand, må smolten passere et oppdrettsanlegg. Lakselus er den største årsaken til at sjøørreten på Vestlandet sliter.

Vet De hva jeg lengter etter,
det som bare er å le av,
det jeg ofret år av livet
for å få, om det gikk an?
Det jeg tenker på om dagen,
det jeg griner for om natten,
det er vann!

Vann som renner, vann som risler,
vann om våren, vann om høsten
Kan De fatte dette, mann?»

Utdrag fra Nordahl Griegs dikt «Vand»

Vannområde **Haugaland**

Sven-Kato Ege | vannområdekoordinator for Haugaland vannområde

Telefon: [476 75 739](tel:47675739) |

E-post: sven-kato.ege@haugesund.kommune.no

www.vannportalen.no/haugalandet